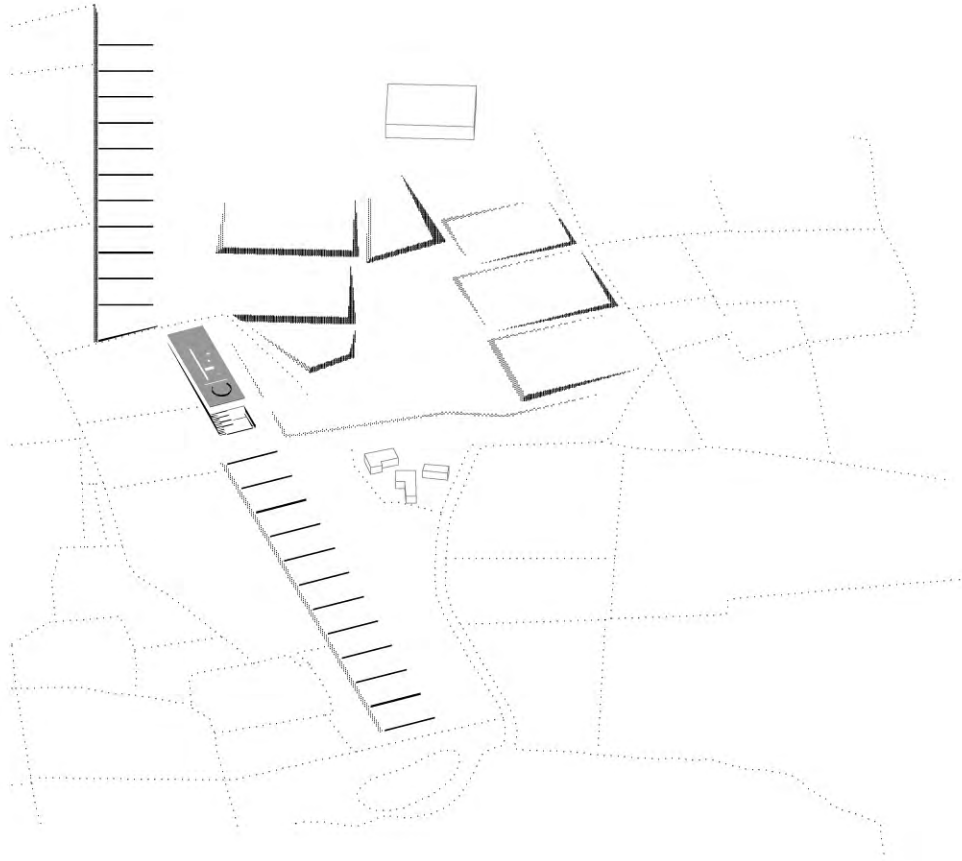

In het landschap staat het crematorium. Het staat in het midden van de helling die afdaalt van de Ambassadeur Baertlaan, het hoogste punt van het landschap. Het staat laag genoeg om zich tussen de velden te bevinden en hoog genoeg om vanop het dak of vanuit zijn interieur over dit landschap te kunnen uitkijken.

Er is bestaat geen scheiding tussen architectuur-en-landschap, tussen ritueel en dagelijks gebruik van het landschap. Het crematorium maakt deel uit van het parcours dat het territorium beschrijft.

Aan de noordzijde van het crematorium eindigen de elf terrassen van de begraafplaats in een strooiweide. Een greppel signaleert de richtingsverandering van de helling. Deze verandering wordt door het crematorium gematerialiseerd in een eenvoudig en uniek volume.

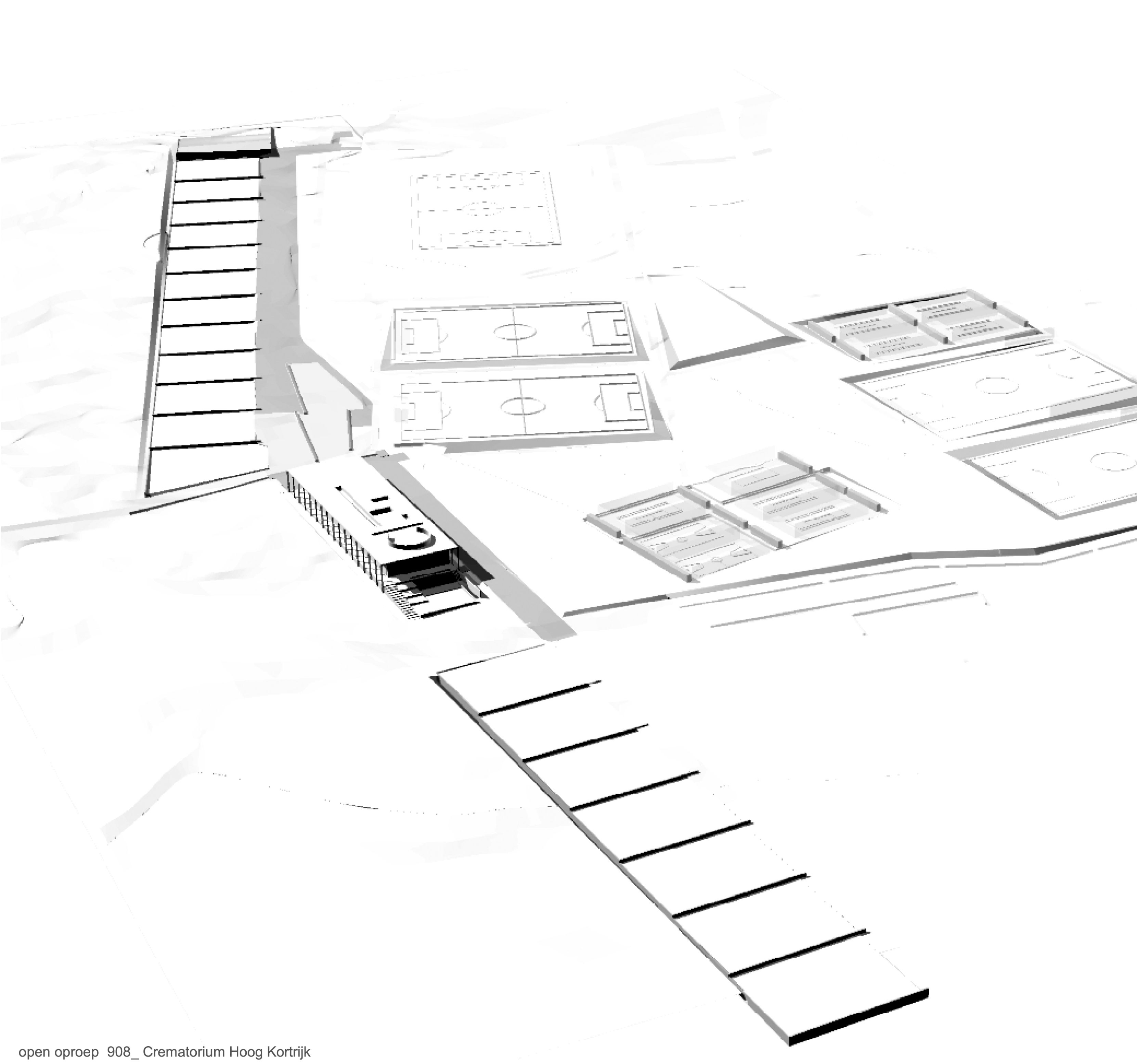
Aan de westzijde is het prisma uitgehold en bevat het een open promenade, die wordt ontdubbeld met een pad. De promenade blijft horizontaal in tegenstelling tot het pad dat de natuurlijke helling volgt.

Aan de zuidzijde eindigt het podium, dat wordt uitgelokt door het hoogteverschil tussen promenade en pad, in een sculpturale tuin die een nieuwe strooiweide bevat.

Aan de oostzijde is het prisma gedefinieerd door een dubbele greppel als dubbele insnijding van het podium. Tussen de twee waterlopen bevindt zich een 'promenade plantée' als eerste filter in de richting van de sportvelden.

Aan de bovenzijde wordt het prisma gematerialiseerd in een terras dat over het landschap. Dit terras wordt uitgewerkt als een intieme minerale tuin die eventueel een nieuwe strooiweide kan herbergen.

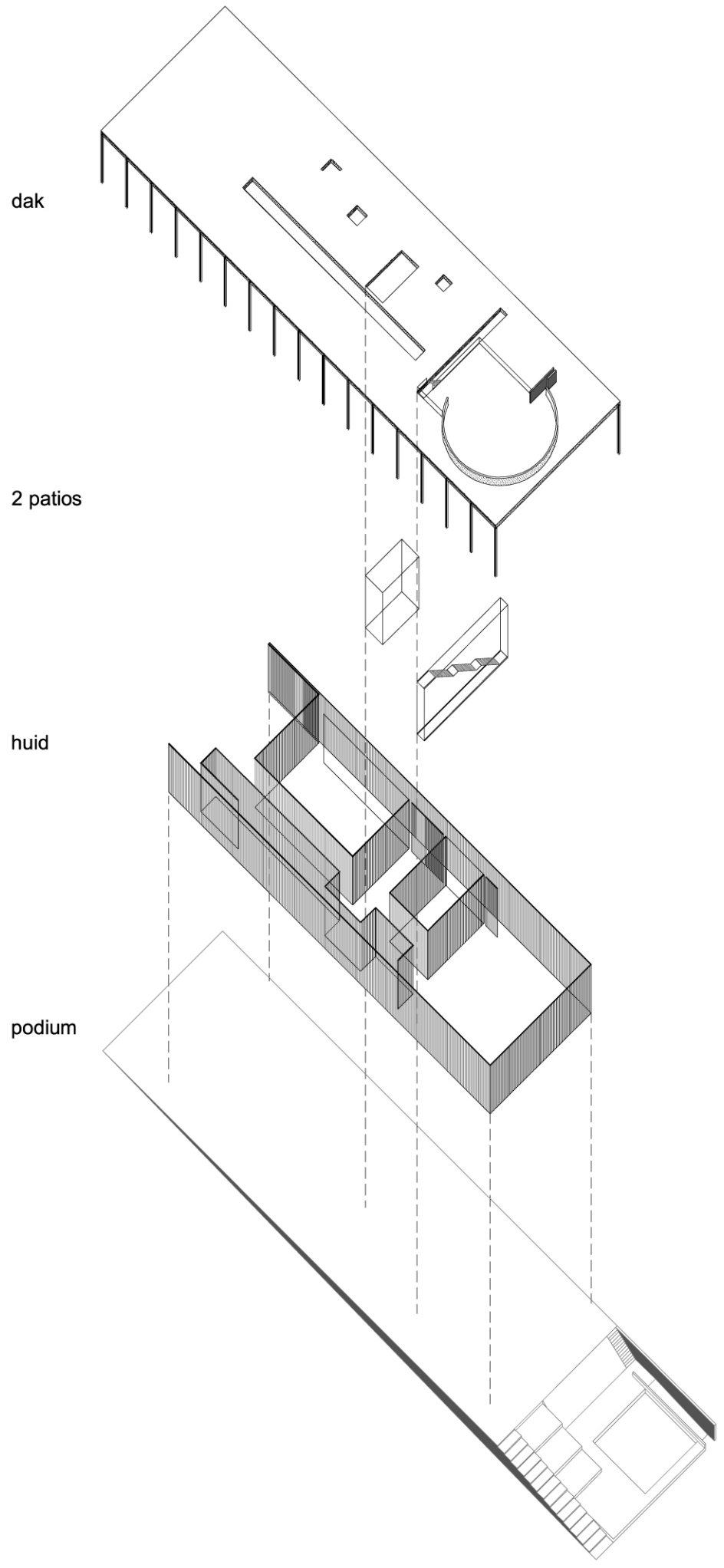
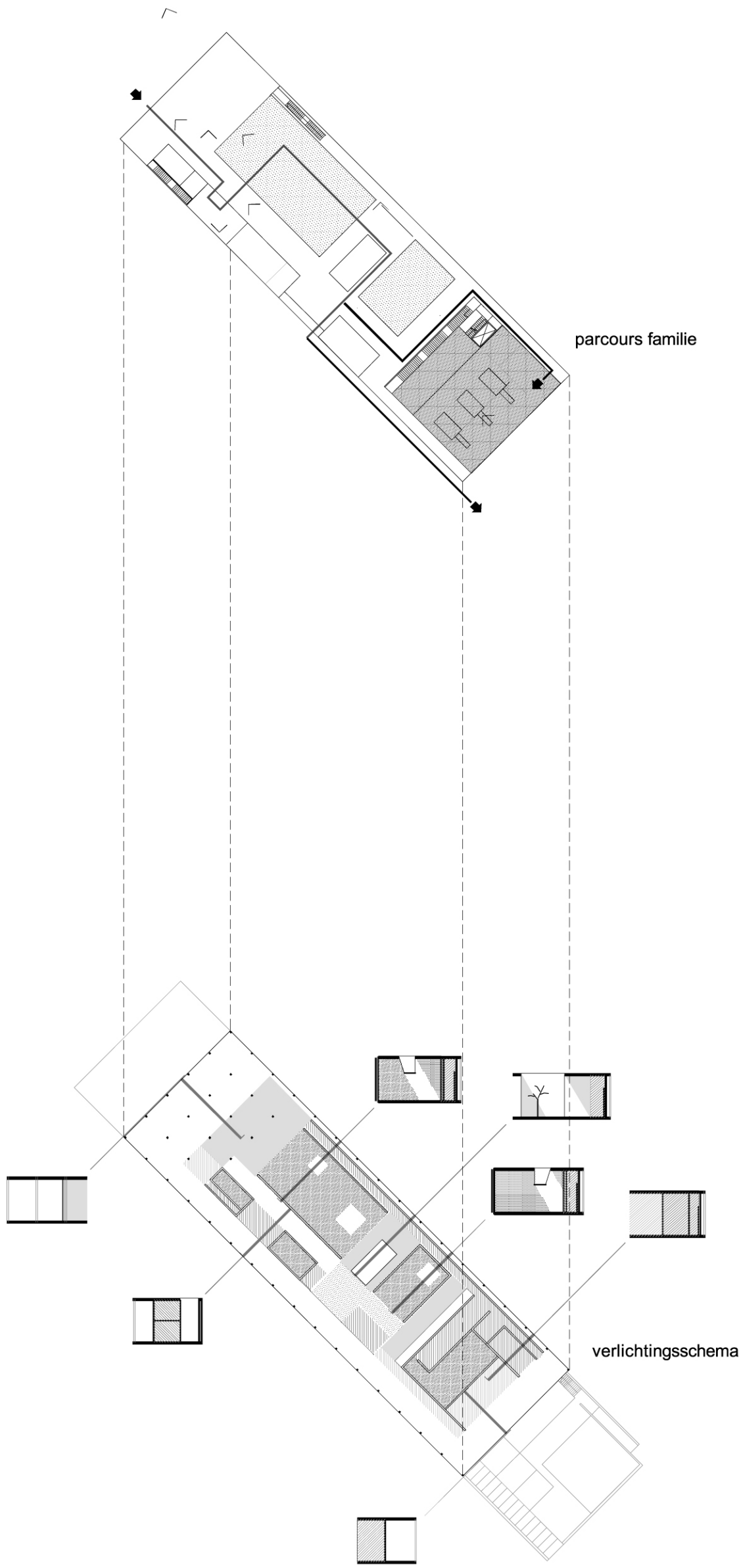
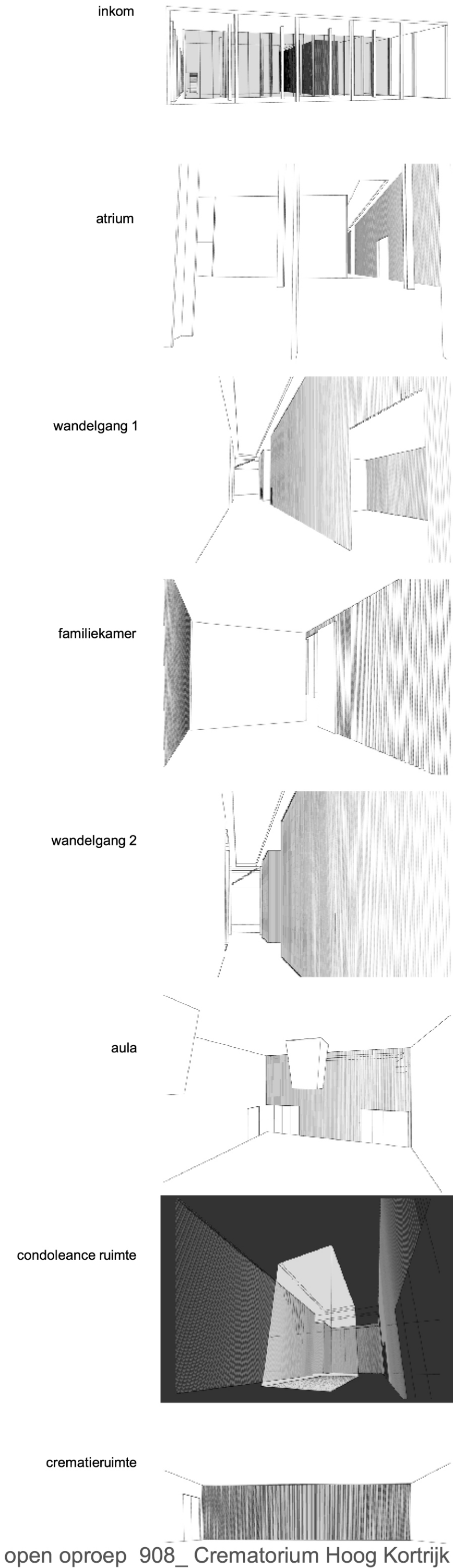
1 velden van een meervoudige landschap

Gedurende het laatste decennium is er een nieuw soort park en openbare ruimte ontstaan ten zuiden van de Ambassadeurs Baertlaan door de verschillende projecten die er zijn gerealiseerd: eerst en vooral de sportterreinen van de Lange Munte ten midden de velden, in de jaren negentig de begraafplaats, nadien de nieuwe sporthal, nu het crematorium en de uitbreiding van het sportcomplex, en in de toekomst misschien nog een verdere uitbreiding van de begraafplaats.

Tot nu toe bestond er een interessante relatie tussen de sportterreinen, het landbouwgebied en de begraafplaats, die zelfs onvoorziene praktijken uitlokte. Indien we echter de verschillende lagen van het huidige landschap van dichterbij bekijken, en we deze confronteren met het toekomstige programma, moeten er toch een aantal opmerkingen worden gemaakt.

- a. de verschillende hypothesen voor uitbreiding duiden op enkele conflictpunten. Zo overlapt de uitbreiding van de sportvelden de uitbreiding van de begraafplaats.
- b. de transformatie van landbouwgebied in een gebied van openbare voorzieningen heeft onvermijdelijke gevolgen voor de landbouwgronden en de gerelateerde activiteiten. De hoeve Goed Te Neermonjoie, bijvoorbeeld, is een hoeve met een zeer lange geschiedenis maar bevindt zich vandaag de dag in een erg betreutenswaardig staat omdat de bijhorende landbouwgronden niet genoeg opleveren om het eigendom te kunnen onderhouden.
- c. het systeem van natuurlijke afwatering van het terrein is een zeer delicaat systeem, omwille van de natuur van de grond en de aanwezigheid van de begraafplaats. De transformatie van het grondgebied kan de aanwezigheid van dit delicaat systeem niet verloochenen door het vraagstuk te reduceren tot een zo snel mogelijke evacuatie van het water.
- d. het probleem van bereikbaarheid en parkeerplaatsen kan gemakkelijk worden opgelost door gebieden van meervoudige gebruiken te definiëren, net zoals de huidige parking langs de Ambassadeurs Baertlaan. Het is ook belangrijk om de graad van doorlaatbaarheid van het gehele gebied in te schatten in de toekomst. Er zal moeten worden nagedacht over de wijze waarop het territorium kan worden gebruikt als een groot recreatief gebied.

Het ontwerp interpreteert de site van het crematorium als een veld dat toebehoort aan een meervoudig landschap; een cerimoniele ruimte voor het ritueel van de dood en een ruimte voor collectieve en individuele gebruiken. Hoewel het gebouw beantwoordt aan de rationele eisen van een crematorium, is het toch gekenmerkt door een zekere vaagheid en flexibiliteit, zowel in de buitenruimten (zoals bijvoorbeeld de sculpurele tuin en de strooiweide) als in de binnenruimten die plaats bieden aan poëzie-avonden en conferenties (zoals het projectdossier voorstelt).

2 sequens van ruimten

Het crematorium is een veld van dit meervoudige landschap. Het maakt deel uit van een sequens van open en gesloten ruimten langs de vallei en bestaat tegelijkertijd zelf uit een sequens van ruimten.

Het crematorium kan inderdaad worden beschreven als een sequens van ruimten binnenin het prisma, die de functionele rationaliteit van een ceremonie volgen.

Van noord naar zuid onderscheiden we het atrium, een ruimte die sociale relaties moet vergemakkelijken, de wandelgang waarop de familiekamers en de twee aula's uitgeven, de crematieruimte en de dienstenruimte die de aula's verbindt, en tenslotte de cafetaria die als op zichzelf staande ruimte buiten het prisma valt.

Een veelzeggendere lezing vinden we terug in de beschrijving van de ruimten op de manier waarop we deze ervaren. De familie, bijvoorbeeld, kruist het atrium, een eerste condoleance ruimte, om de steeds intiemere ruimten van de wachtruimten en familiekamers te betreden langs de hoge en vervolgt haar parcours naar één van de aula's. Na de ceremonie verlaat de zij de aula langs de glazen tuin met in een fluide condoleanceruimte.

Na dit ritueel splitst de familie zich op in twee delen. Een deel vervolgt zijn weg naar de cafetaria langsheen de open portiek en de trappen van de sculpturale tuin. Het tweede deel van de familie woont de crematie bij. De crematieruimte wordt betreden langsheen een smallere gang. De ruimte heeft niets meer te maken heeft met de dienstenruimten, maar is bedacht als een plaats voor meditatie in het prisma. Nadien zal de familie terugkeren om de urne te komen ophalen, en eventueel uit te strooien in één van de strooiweiden of op te bergen in het columbarium langs de oostkant van de 'promenade plantée' of het bestaand columbarium langs het pad van de begraafplaats.

Het fysiek karakter van de ruimten verandert naargelang hun conditie en verlichting: smalle en brede ruimten, hoge en lage plafonds, zijn gemarkeerd door verschillende materialen en verschillende wijzen van natuurlijke of kunstmatige verlichting.

Het atrium wordt natuurlijk en direct verlicht door de glazen gevel. De wandelgang wordt diffuus van boven verlicht. In de familiekamers is het licht gefilterd door de buitenhuid van het gebouw, in de aula's is het licht punctueel en geconcentreerd, terwijl de rest van de ruimte donker blijft. In de condoleanceruimte komt het licht uit de glazen box wat een spel van verschuivende schaduwen oplevert. In de crematieruimte komt het licht van boven en wordt het gefilterd door de buitenhuid. De tuin, het columbarium en de sculpturale tuin zijn buitenruimten.

3 een podium, een huid, twee patios, een dak

Het eerste element definieert de relatie tussen crematorium, grond en water: *het podium* verwijderd het gebouw van de kleigrond en het water in de twee laterale greppels.

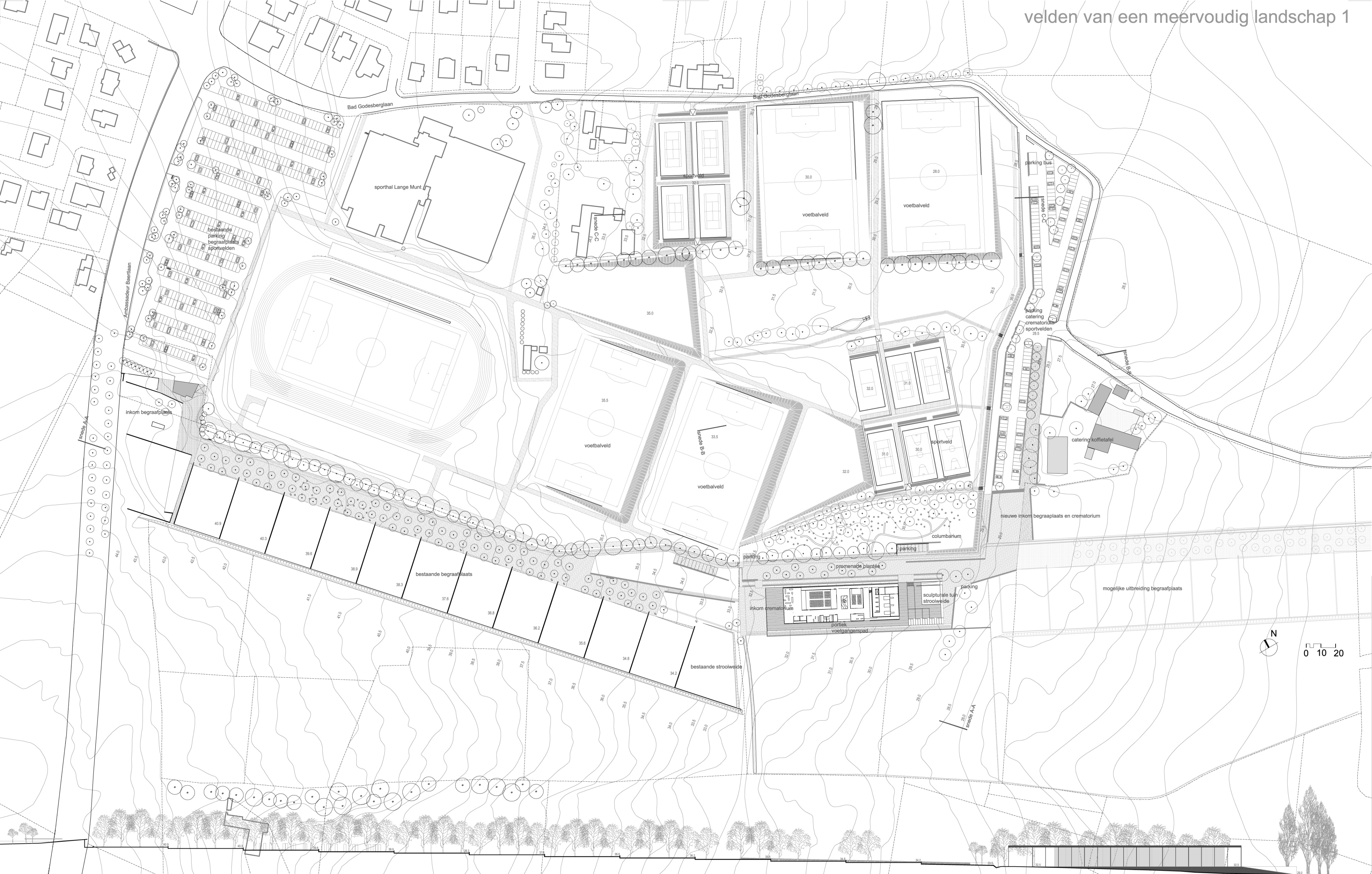
Omwillen van deze onderverdeling blijft het podium geïsoleerd, afgehouven van zijn achtergrond en leesbaar aan drie zijden.

Het crematorium is een gebouw, dat sterk gemarkeerd wordt door de functies die het inhoudt, maar het maakt ook deel uit van het landschap van de begraafplaats en de recreatieve site. Er is geen afbreuk gedaan aan de heiligheid van de plaats, maar tegelijkertijd kan de configuratie andere bewegingen en gebruiken van het landschap, zoals we die vandaag de dag kunnen vinden, herbergen.

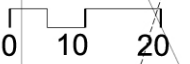
Indien we dichterbij het prisma komen wordt het crematorium poreus: een portiek waaronder er gewandeld kan worden, waaronder een cel ontstaat ontsloten door een homogene houten *huid*. Het prisma laat zijn functies aan de buitenwereld niet kennen. Enkel weke signalen duiden op de activiteiten die zich vanbinnen afspelen. Het crematorium beschermt zijn binnenwerk, zijn ruimte voor mentale concentratie en meditatie, en maakt plaats voor de doorloop en het verblijf van mensen. Het is noch *mise en scène*, noch een drama, noch een machine en evenmin een aseptische voorziening, maar het is een poging om onszelf te confronteren met een thema van leke en intense heiligheid. De relatie binnen/buiten is een tweede element dat het ontwerp definieert.

Binnenin het prisma bevinden zich twee glazen *patios* die een fruitboom en een trap bevatten.

De portiek en het *dak*, tenslotte, vormen een directer contactpunt met de buitenwereld.

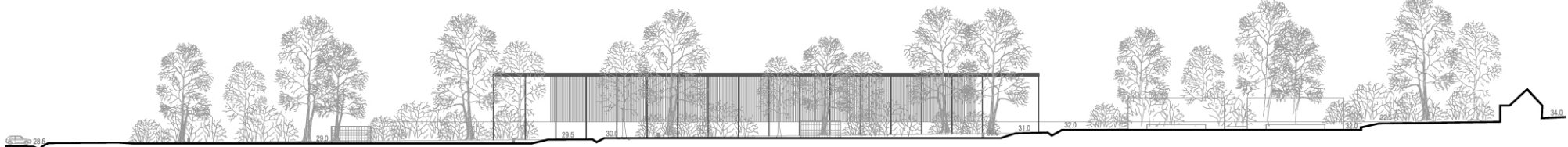
snede A-A

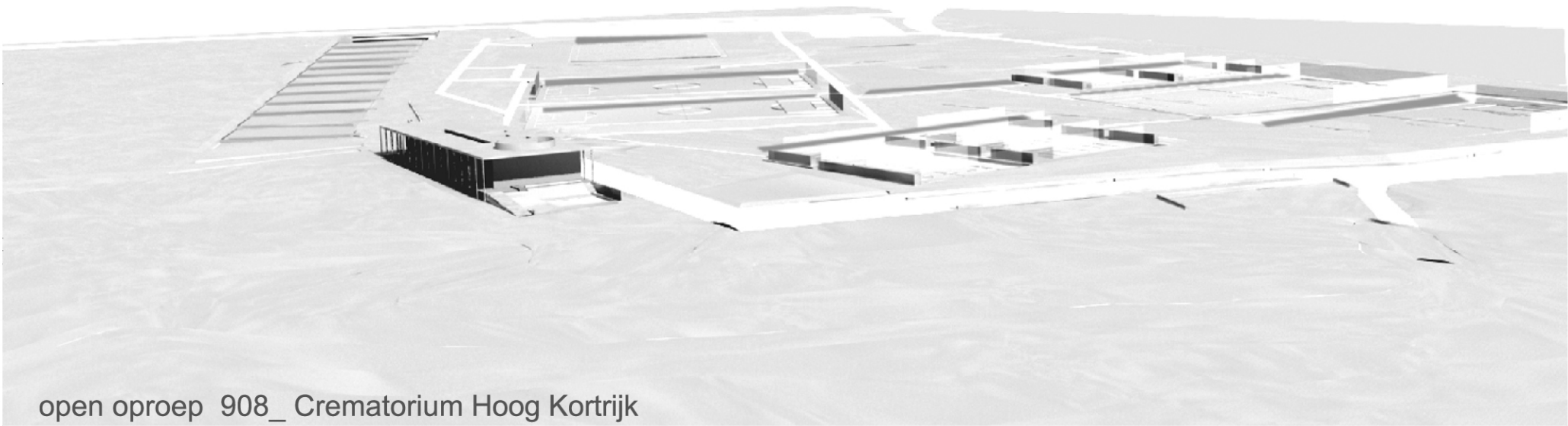
velden van een meervoudig landschap 2

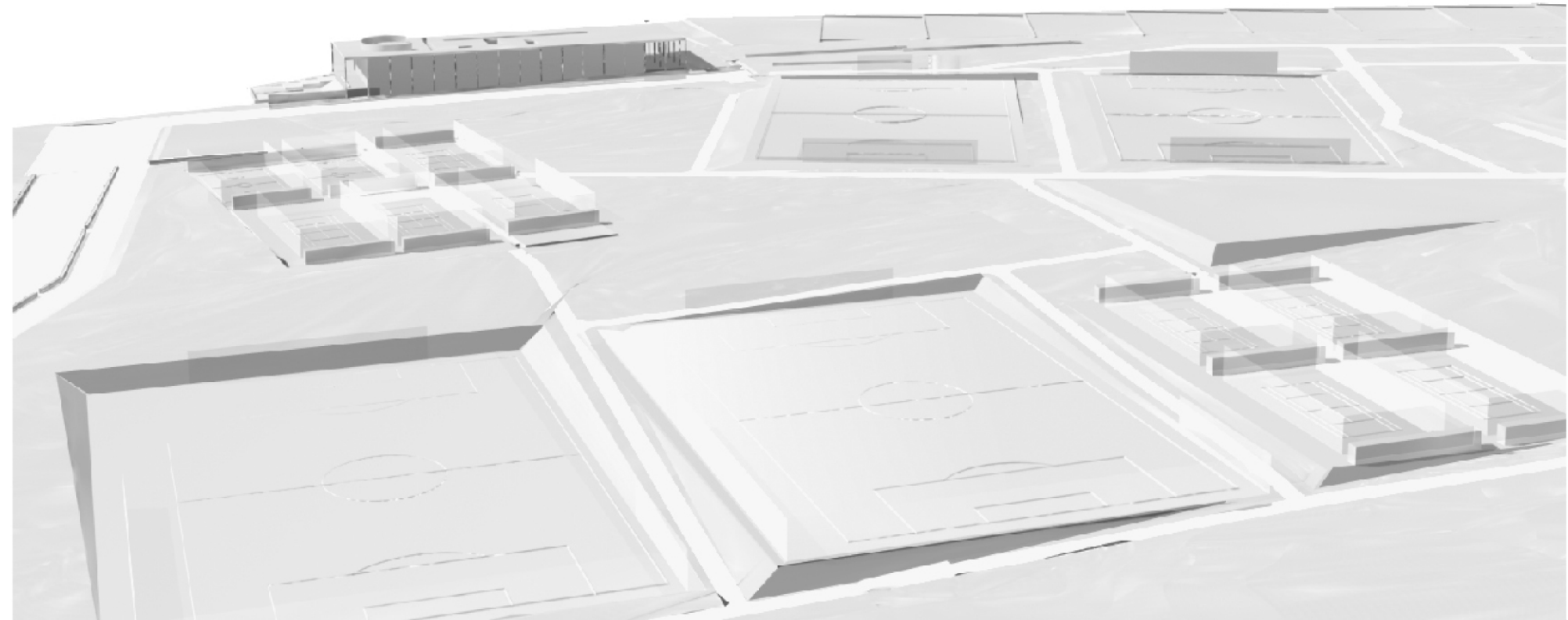
snede B-B

snede C-C

open oproep 908_ Crematorium Hoog Kortrijk

langheen de waterlopen

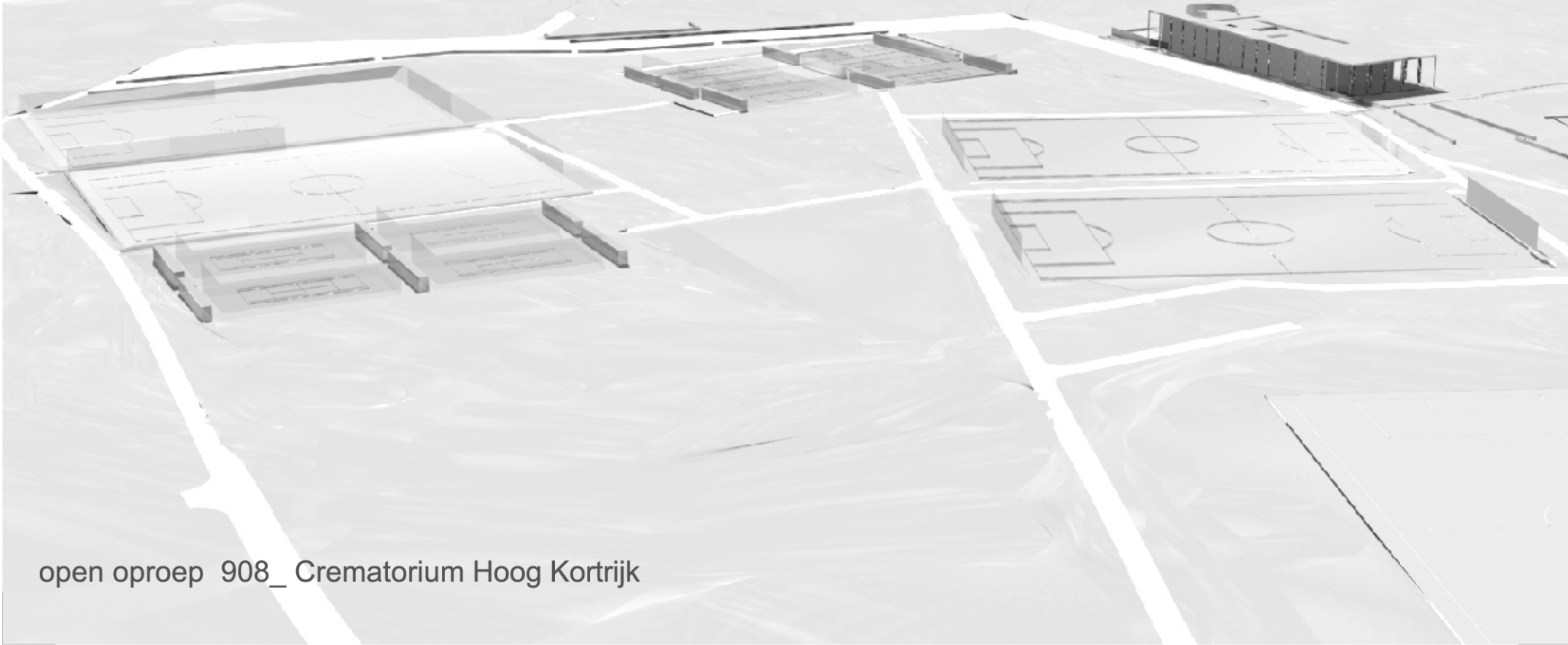
De kans ligt nog steeds open om het crematorium te bedenken samen met de sportvelden. Deze kans is cruciaal opdat de kwaliteit van het Vlaamse landschap, met zijn zachte glooiingen, greppels en vegetatie, niet verloren zou gaan. Elk van de bestaande elementen in het landschap heeft zijn eigen rol: de moerbeibomen langs de paden, de *bocage* vegetatie langs de eigendommen, de cirkel populieren rond de hoeven, het groene dak van de lindebomen van de begraafplaats. Zowel de sportvelden als de begraafplaats zijn georganiseerd op groene terrassen begrensd door taluds. Deze grammatica kan worden voortgezet aangezien ze het zicht op de vallei benadrukt en ze de natuurlijke waterstromen incorporeert en reguleert door deze te laten lopen langs de voet van de taluds. Dit betekent echter het overwegen van belangrijke veranderingen in de vrij oude juridische instrumenten die op deze plaats vigent zijn, en die voorspellingen bevatten die vandaag de dag volledig achterhaald lijken, zoals bij voorbeeld de geplande woonuitbreidingsgebied langs de sporevelden en de begraafplaats. Zelfs indien het ritme van het opvullen van de begraafplaats trager is dan verwacht ten tijde van het ontwerp, zou het toch voorzichtig zijn om de mogelijkheid van een verdere realisatie open te houden.

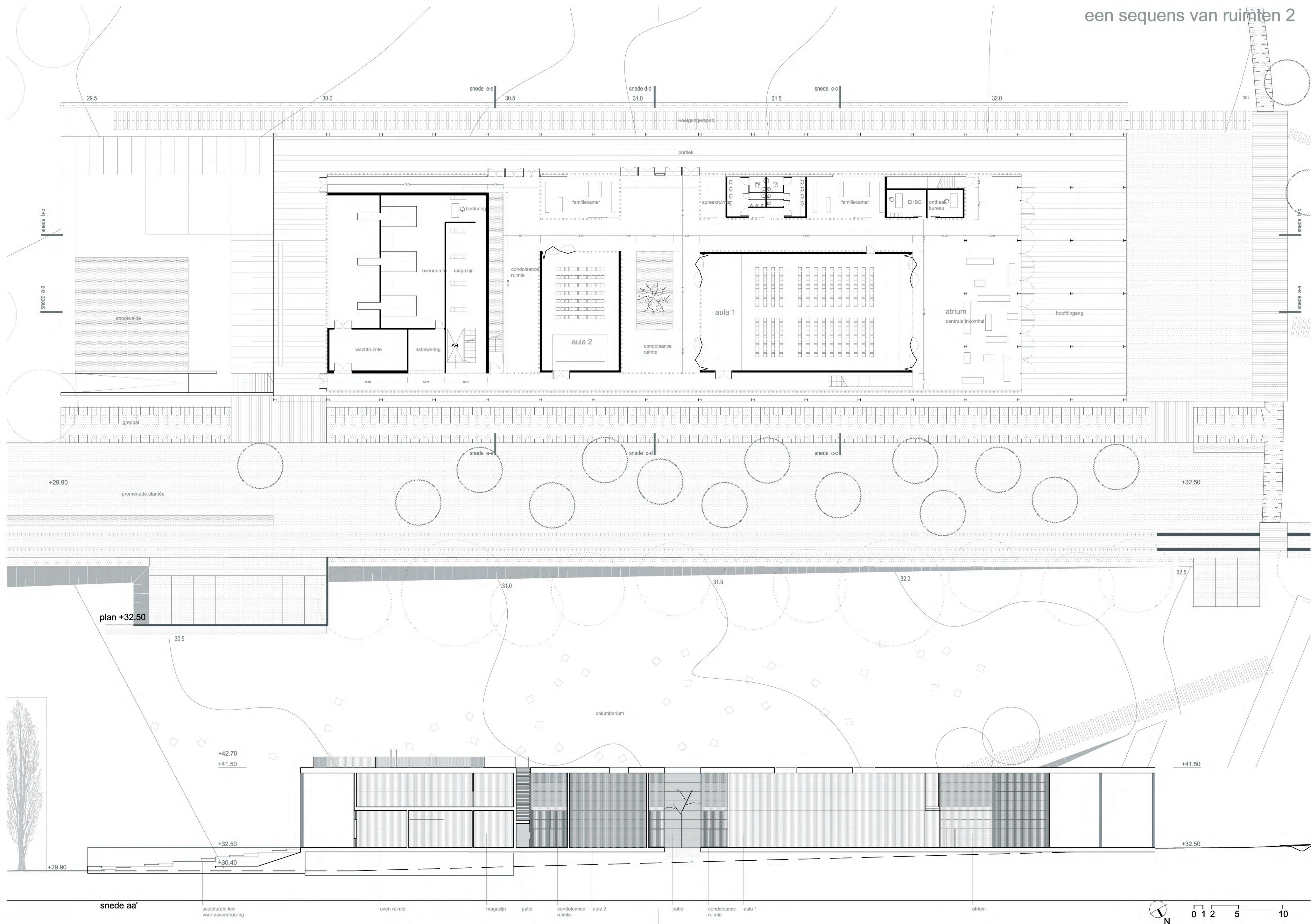
velden van een meervuldig landschap 3

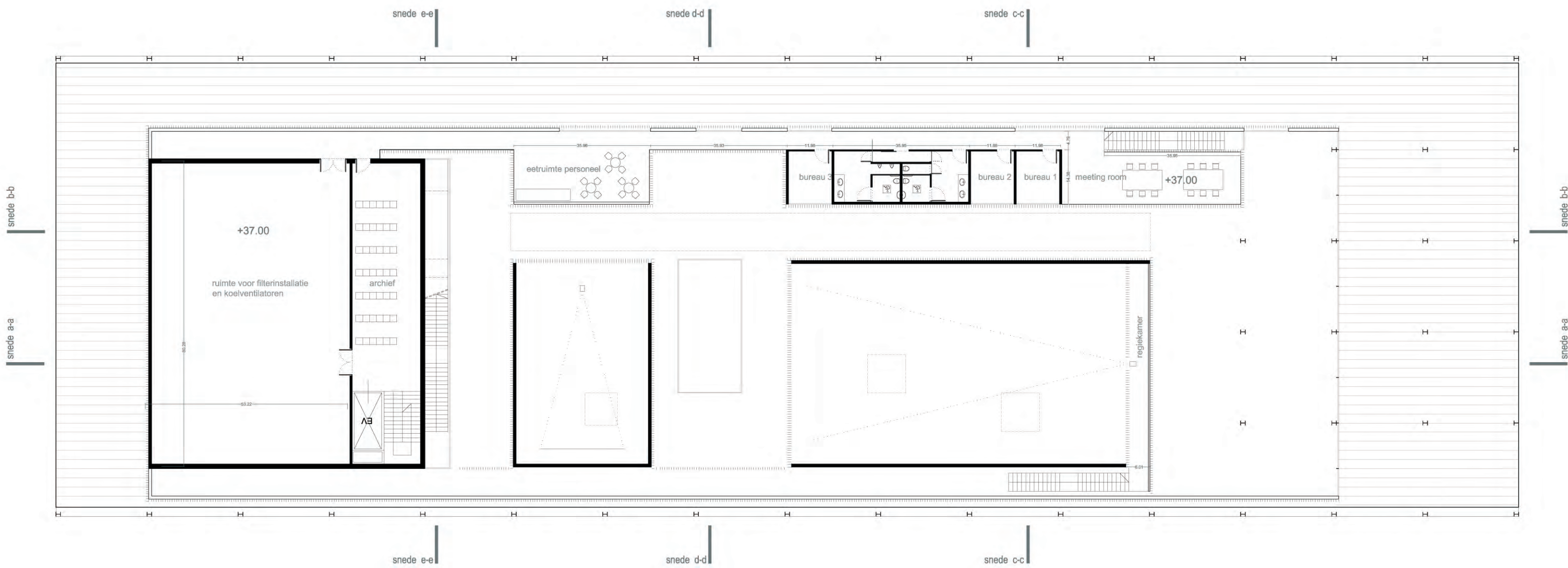

stromen in een meervuldig landschap

De promenade en de wandelgang vormen de basis van de ontwerptekening. Daarom is het crematorium geïntegreerd in de externe bewegingslijnen en is het intern georganiseerd langheen de fluide wandelgang. Het crematorium kan worden bereikt langs verschillende kanten afhankelijk van het te volgende ceremoniele traject. Vanaf het de bestaande parkeerplaats in het noorden, die eventueel zal worden vernieuwd, volgt men de lijkwagen langs het dolomite pad. De familie en de bezoekers betreden vervolgens het atrium van het crematorium, terwijl de lijkwagen zijn weg vervolgt naar de losplaats langs de oostkant van het gebouw. Een kleine parking is beschikbaar nabij de hoofdingang is voor speciale gelegenheden en mindervalide personen. Het is ook mogelijk om de hoofdingang te bereiken vanaf de nieuwe parking ten oosten. Deze biedt plaats aan 165 auto's en 1 bus en staat open voor het gemengd gebruik. De lijkwagen vervolgt zijn weg naar het crematorium langsheen de *promenade plantée*. Na de ceremonie verlaten de bezoekers het crematorium langs het podium zodat zij de beide parkeerplaatsen kunnen bereiken zonder de nieuw aangekomen bezoekers te kruisen. Een deel van de familie volgt zijn weg naar de cafetaria langsheen de open portiek en de sculpturale tuin, terwijl een ander deel de crematie bijwoont. De ingang van het columbarium bevindt zich langsheen de *promenade plantée* en is gescheiden van de sportvelden door een hoogteverschil en een natuurlijke bestaande greppel, en is zowel akoestisch als visueel geïsoleerd door een dichte vegetatie aan beide kanten van het veld. Het personeel benadert het crematorium langs het zuiden, waar een speciale diensteningang en losplaats is voorzien. Ook de brandweer kan volgens dezelfde weg de oostelijke gevel van het gebouw bereiken.

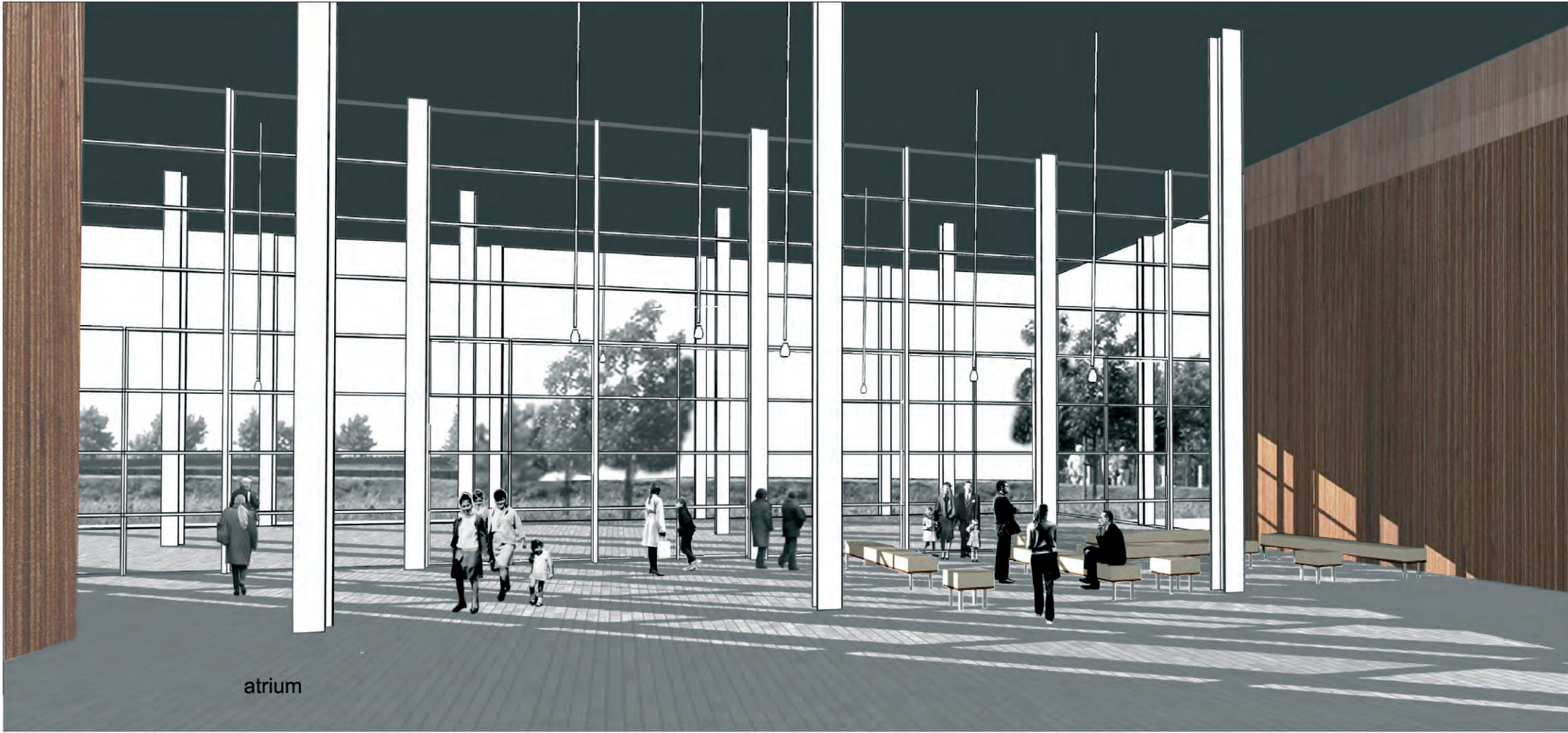

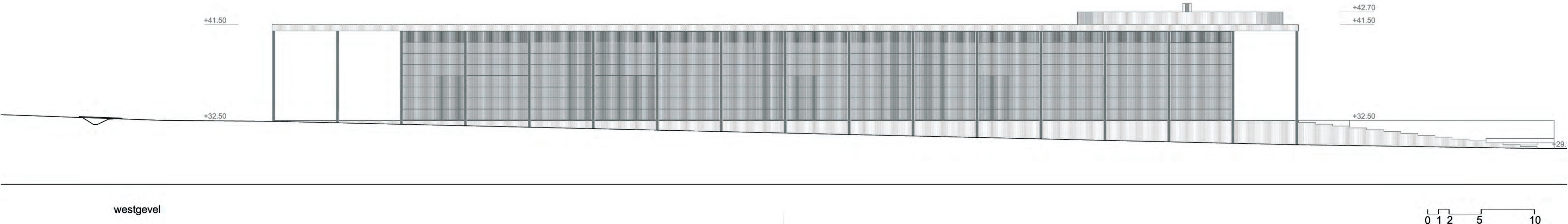
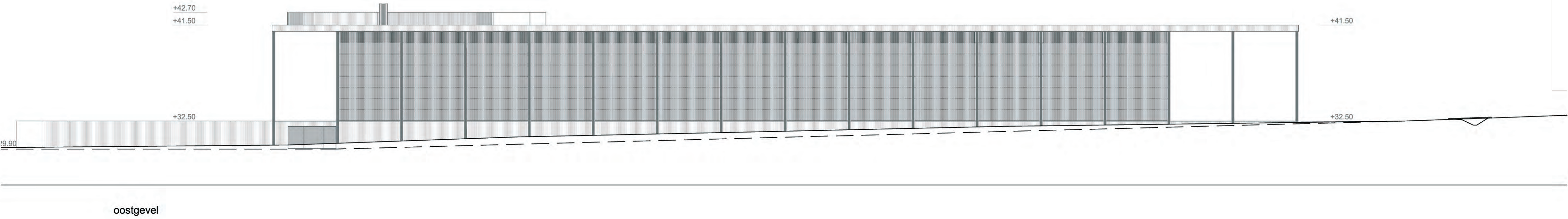
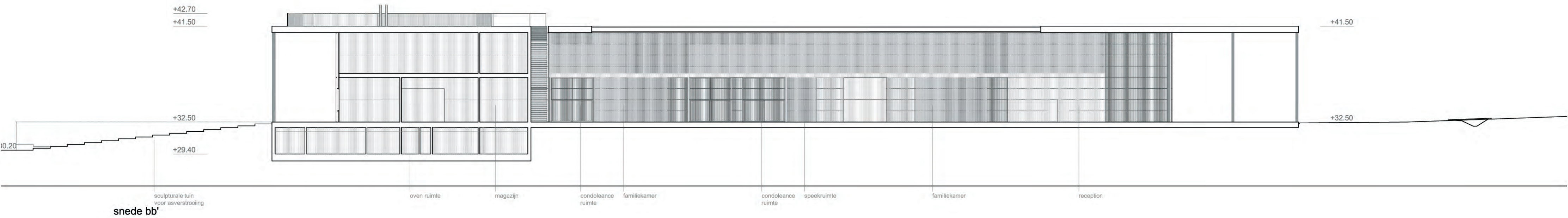

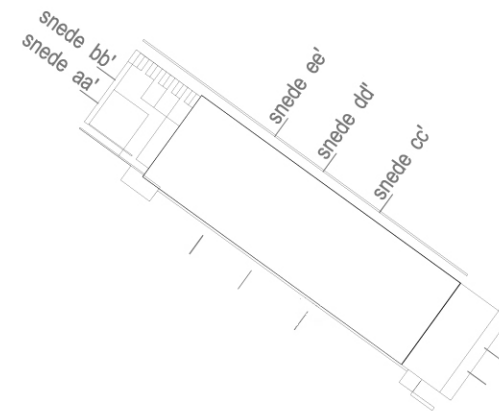
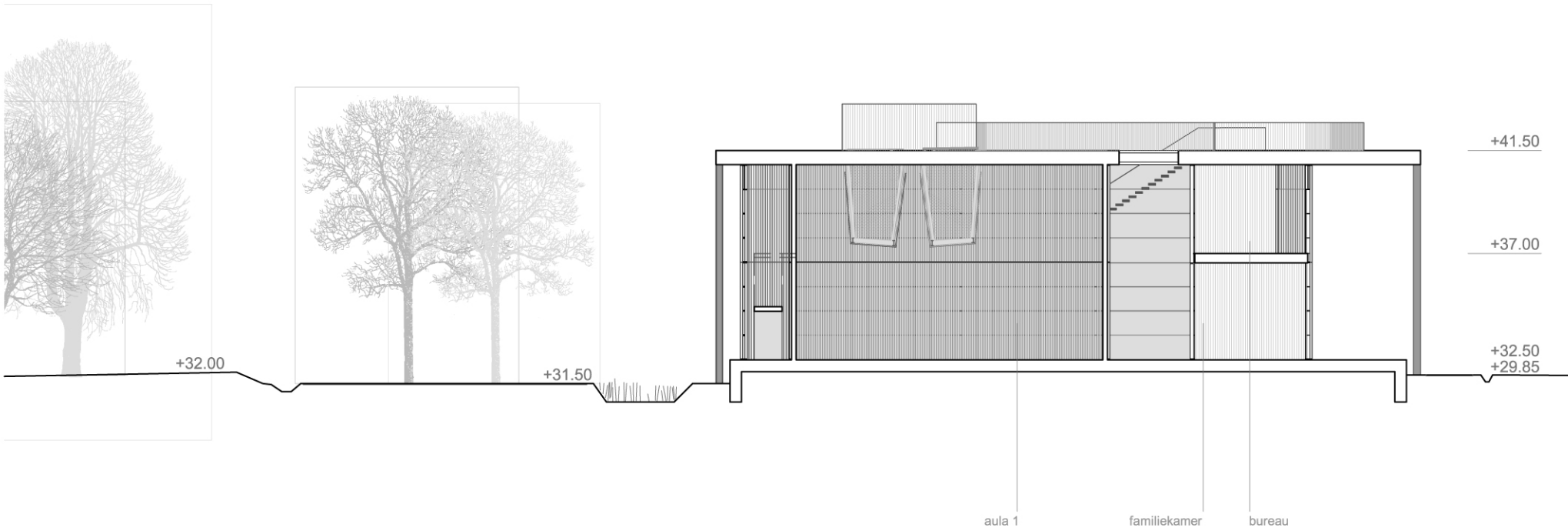
plan +37.00

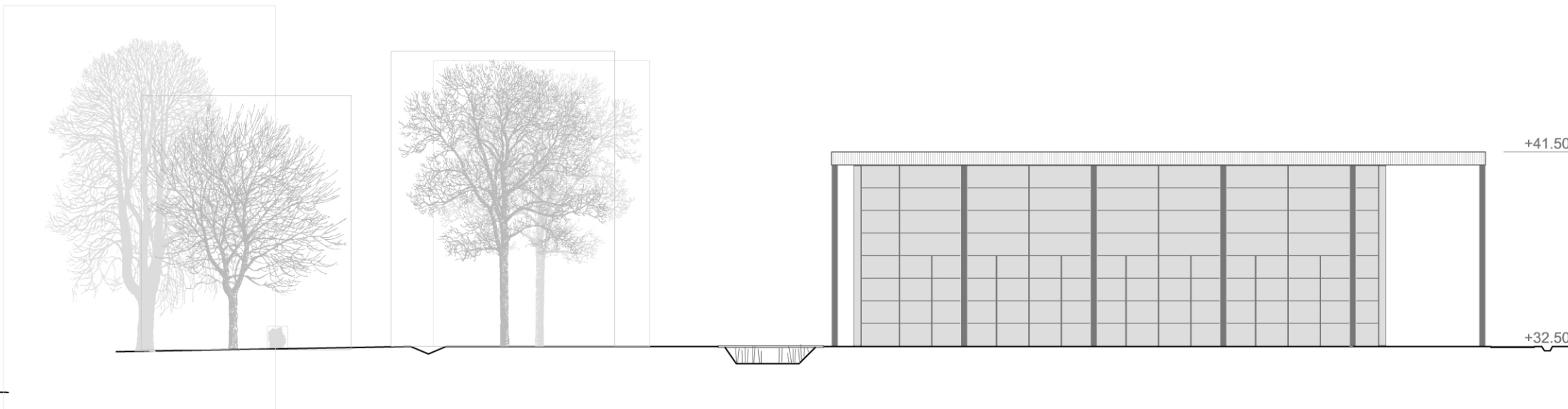
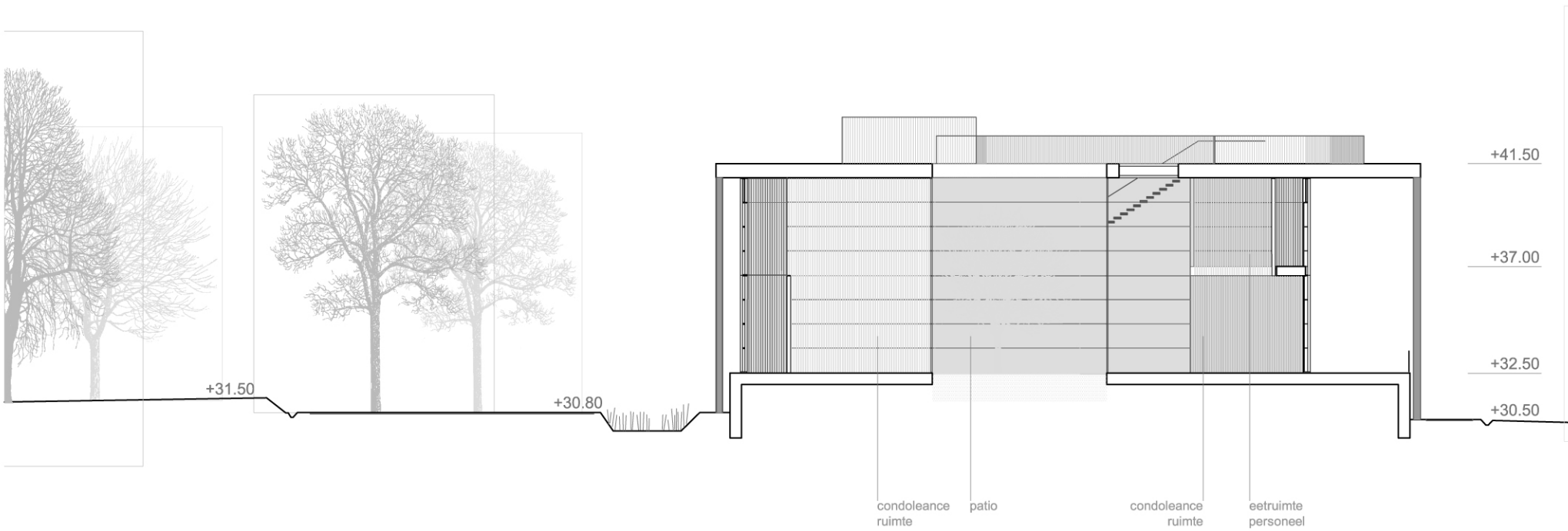
plan +29.40

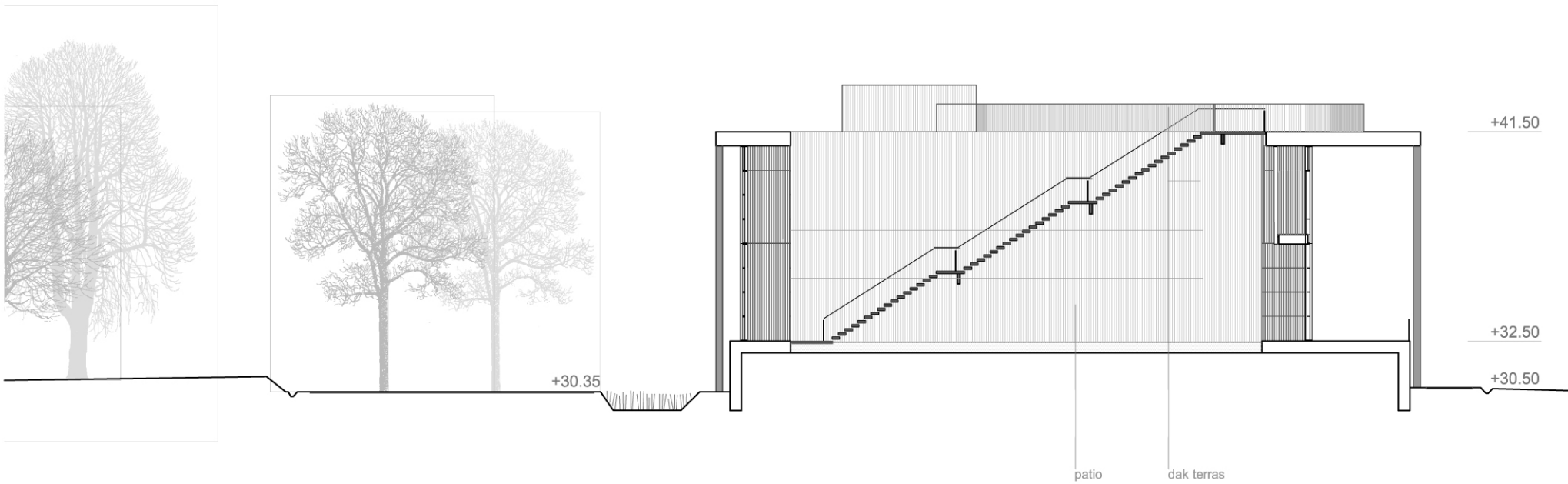

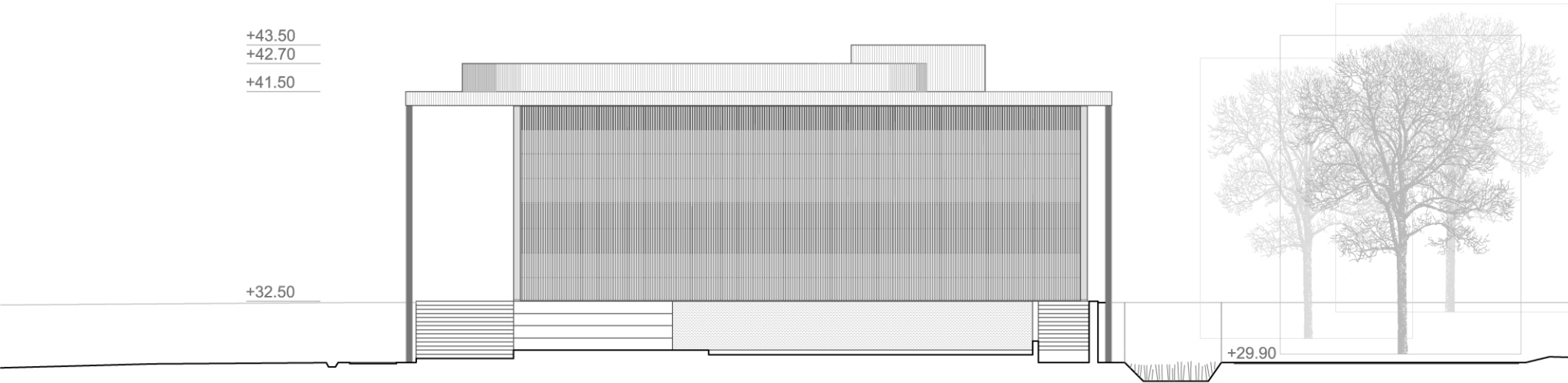
snede ee'

snede dd'

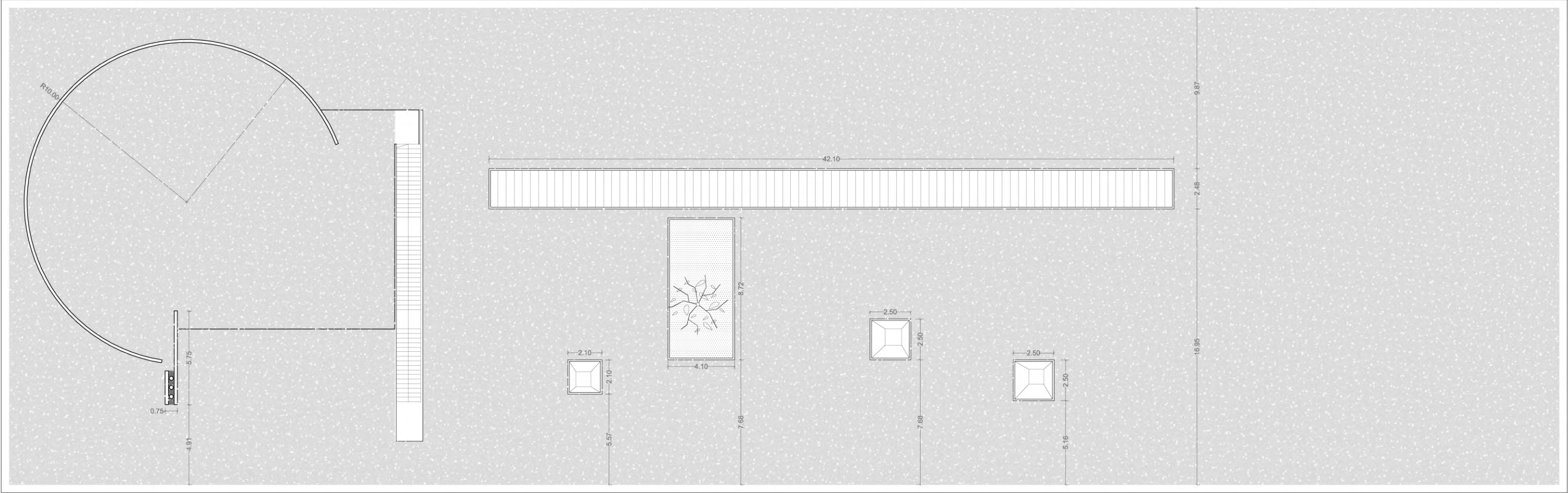
noordgevel

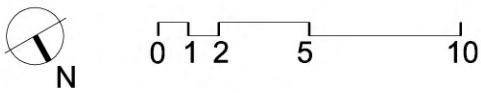
snede cc'

zuidgevel

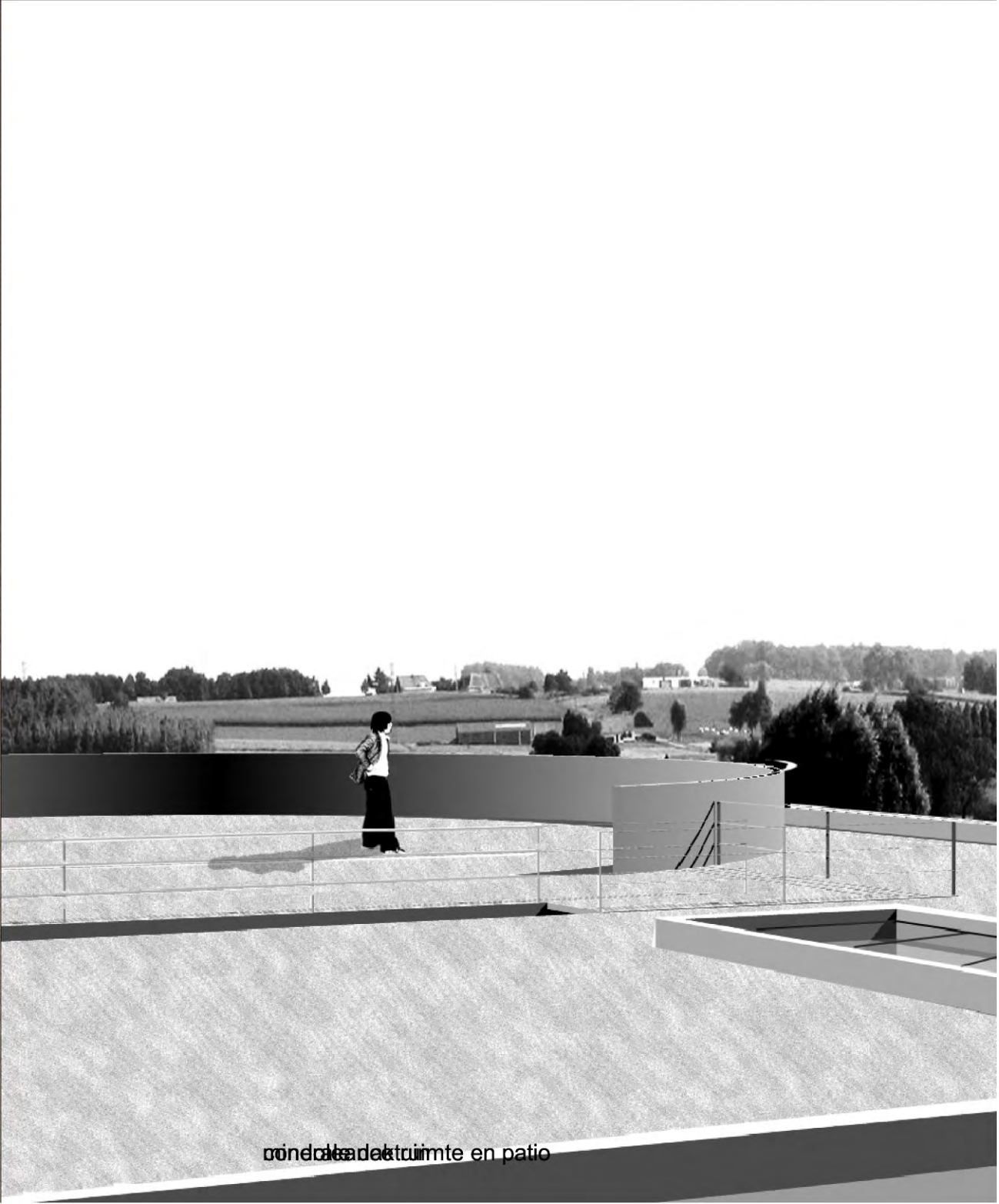
Een sequens van ruimten bereikt ook het dakterras langsheen de trap in de patio. Deze trap moet worden ingebeeld als een kunstwerk en geeft de aanzet tot een grootschaliger project van kunst op het dak.
Enkele elementen organiseren deze ruimte: een lange strip van doorzichtige polycarbonaat, de twee glazen patio's en de 'zwevende' glazen patio's in de aula's. Een ronde muur isoleert ons van de zuid-westenwind en maar is net niet te hoog om ons het zicht te ontnemen. Ditzelfde element omsluit de schoorsteen.

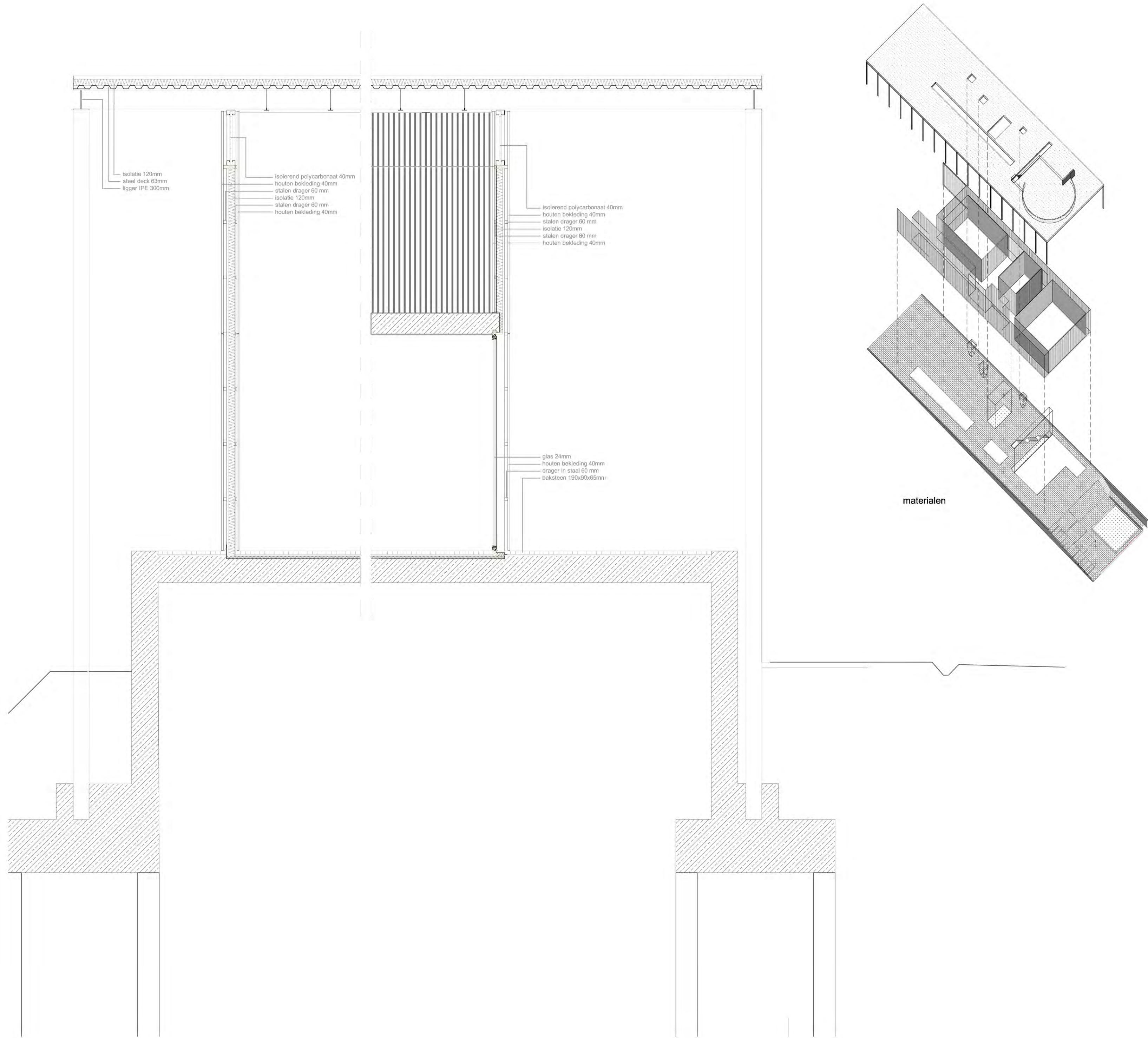
snede aa'

condoleance ruimte en patio

condoleance ruimte en patio

Het idee van het crematorium als een sereen prisma, dat van ver in het landschap waarneembaar is en dat de bezoeker van dichtbij uitnodigt, heeft verschillende gevolgen voor de materialisatie van het ontwerp. Er is gekozen voor een sterke homogeniteit in de materiaalkeuze en in de behandeling van de oppervakken. Het prisma bestaat uit een massief podium van betonnen wanden met houtprint, dat aansluit bij de grammatica van de muren van de begraafplaats. De huid bestaat uit een compositie van houten stijlen op en stalen geraamte. Deze huid kenmerkt drie van de vier gevels van het prisma. Alleen de noordzijde van het gebouw, waar het atrium zich bevindt is volledig transparant in glas. Het ritme van de houten stijlen is licht genuanceerd afhankelijk van het karakter van de binnenruimten. De houten huid vouwt zich naar binnen, lost de problemen van privacy en protectie in het interieur op, en behandelt de interne parcours van het gebouw op homogene wijze. Sommige delen van het gebouw zijn uitgewerkt in beton, en geven het gebouw en zekere inertie wat de energiekosten zou moeten drukken: de twee aula's en de crematieruimte zijn ontdubbeld van de rest van de structuur door betonnen wanden. De betonnen wanden zijn wit geschilderd binnenin de aula's. Ter hoogte van de bestaande strooiweide zorgt een grasveld en een greppel voor een onderbreking van het rode dolomiet pad, en duidt ons op het begin van een nieuwe sequens van ruimten. Het pad in betonnen geprefabriceerde elementen steekt de greppel over en leidt de bezoeker richting podium. De vloer van het podium bestaat uit baksteen hetgeen alle gezamenlijke ruimten van het crematorium karakteriseert: atrium, wandelgang, aula's en crematie-ruimte. Meer akoestische materialen, zoals kamerbreed tapijt, zullen worden gebruikt om voor de eerste verdieping met de bureau's. Het dak wordt ondersteut door metalen H-profielen die in het zwart geschilderd, en door betonnen wanden. Het dak is toegankelijk en kan deels open staan voor het publiek. Het is een minerale tuin waarop er mos kan groeien, en dat waargenomen kan worden vanuit hoger gelegen delen in het landschap. (Ambassadeur Baertlaan)

's Avonds wanneer het crematorium nog steeds open is wordt het effect van opaciteit van de huid geïnverteerd, en wordt het licht van binnenuit gefilterd. Het crematorium zal doorheen de jaren op een natuurlijke manier verouderen, en de regen en het klimaat zullen hun sporen nalaten. De huid zal veranderem, haar kleur zal naar het grijze toegaan. Het dak zal een bemoste oppervlakte worden in groene en grijze tinten, met sommige rode effecten. De baksteen zal buiten donkerder worden terwijl de kleur binnen helder blijft. Het verschil tussen de binnen- en buitenruimte zal worden gemarkeert in de tijd.

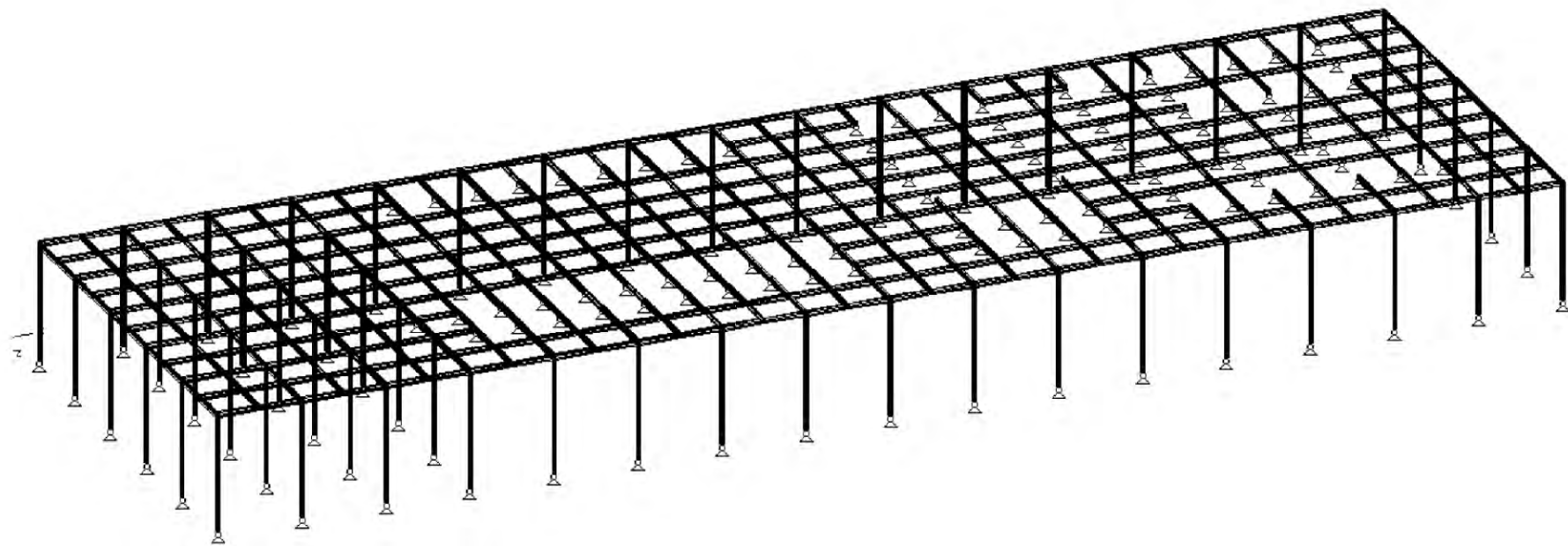
De funderingen van het vrijstaande volume vormen de sokkel van het gebouw. Omdat het terrein licht hellend is, kan in het hoogste punt van de sokkel zelfs nog een volwaardige kelder worden ingericht. De verticale structuurelementen bestaan uit staalkolommen en betonwanden. De betonwanden vormen tegelijkertijd de schijven die de dwarse stabiliteit van het gebouw verzekeren. Door deze structuur kunnen de buitenwanden semi-transparant uitgevoerd worden met een lamellenstructuur die enkel zelfdragend is. Het dak wordt opgebouwd uit een grid van stalen l-profielen 3mx3m op een kolomgrid van 6mx6m. Bovenop komt een industrieel trapeziumplaatprofiel waarop de isolatie wordt aangebracht. Het geheel wordt onderaan bekleed om de visuele impact van de montage technieken te beperken in het geheel van de ruimtebeleving. Door deze staalstructuur kan het dak zonder speciale montagekosten op een snelle en efficiënte manier worden opgebouwd tijdens de werfphase.

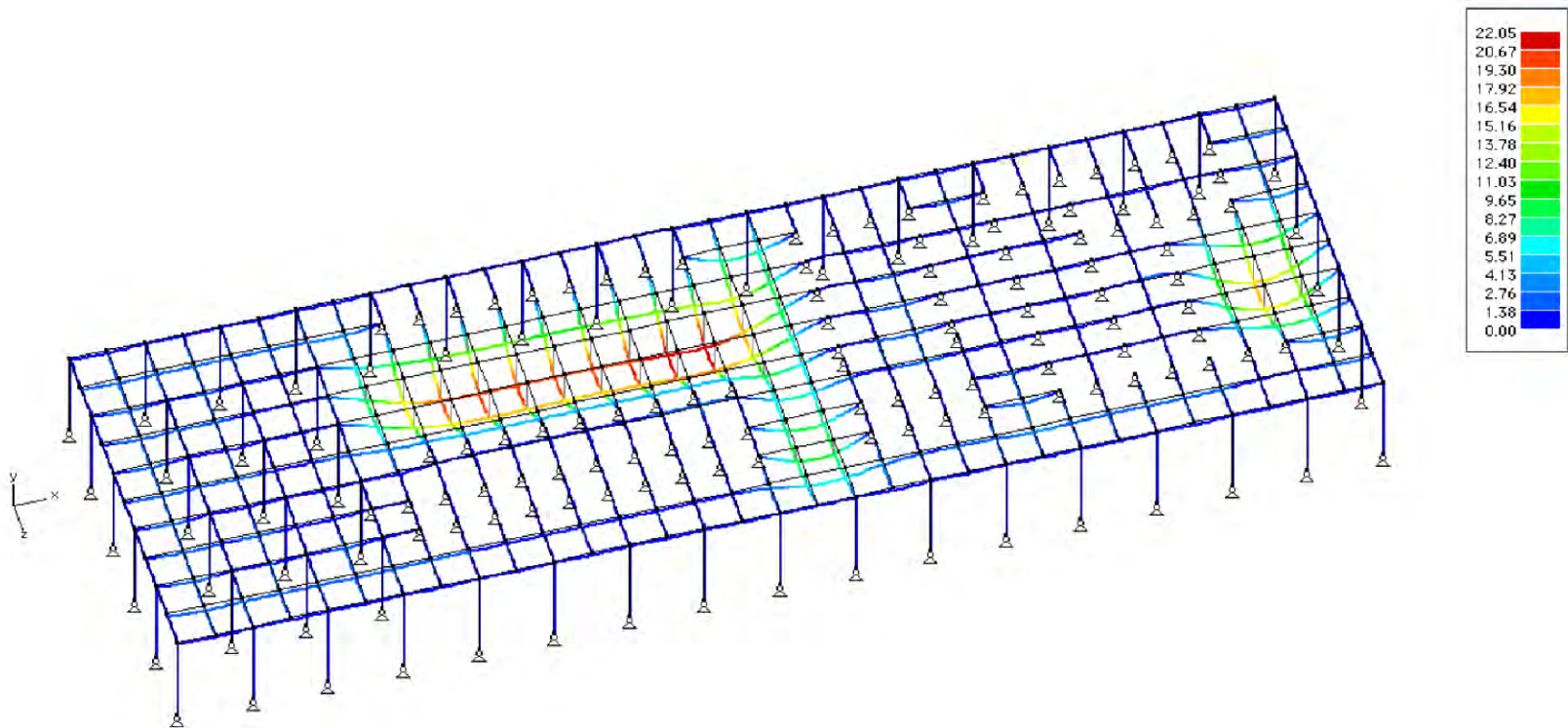
De funderingen van het vrijstaande volume vormen de sokkel van het gebouw. Omdat het terrein licht hellend is, kan in het hoogste punt van de sokkel zelfs nog een volwaardige kelder worden ingericht.

De verticale structuurelementen bestaan uit staalkolommen en betonwanden. De betonwanden vormen tegelijkertijd de schijven die de dwarse stabiliteit van het gebouw verzekeren. Door deze structuur kunnen de buitenwanden semi-transparant uitgevoerd worden met een lamellenstructuur die enkel zelfdragend is.

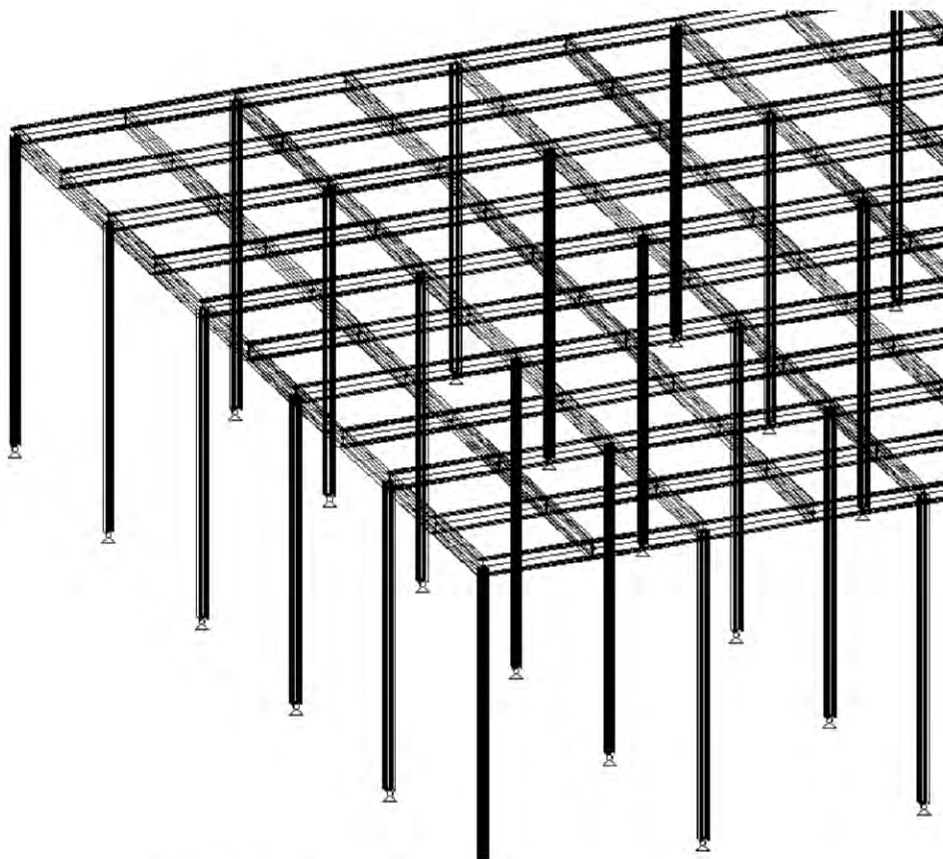
Het dak wordt opgebouwd uit een grid van stalen I-profielen 3mx3m op een kolomgrid van 6mx6m. Bovenop komt een industrieel trapeziumplaatprofiel waarop de isolatie wordt aangebracht. Het geheel wordt onderaan bekleed om de visuele impact van de montagetechnieken te beperken in het geheel van de ruimtebeleving. Door deze staalstructuur kan het dak zonder speciale montagekosten op een snelle en efficiënte manier worden opgebouwd tijdens de werffase.

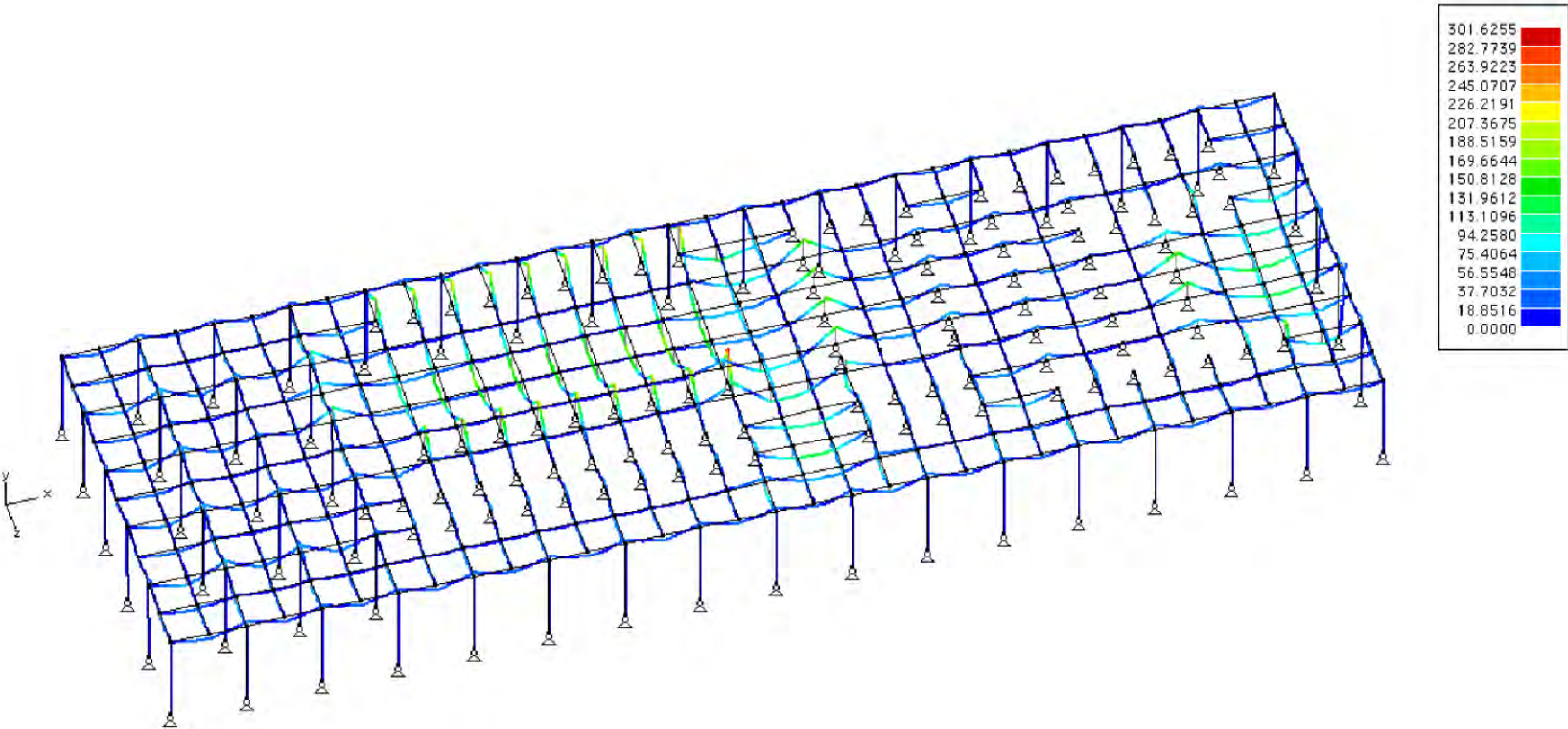
geometrie

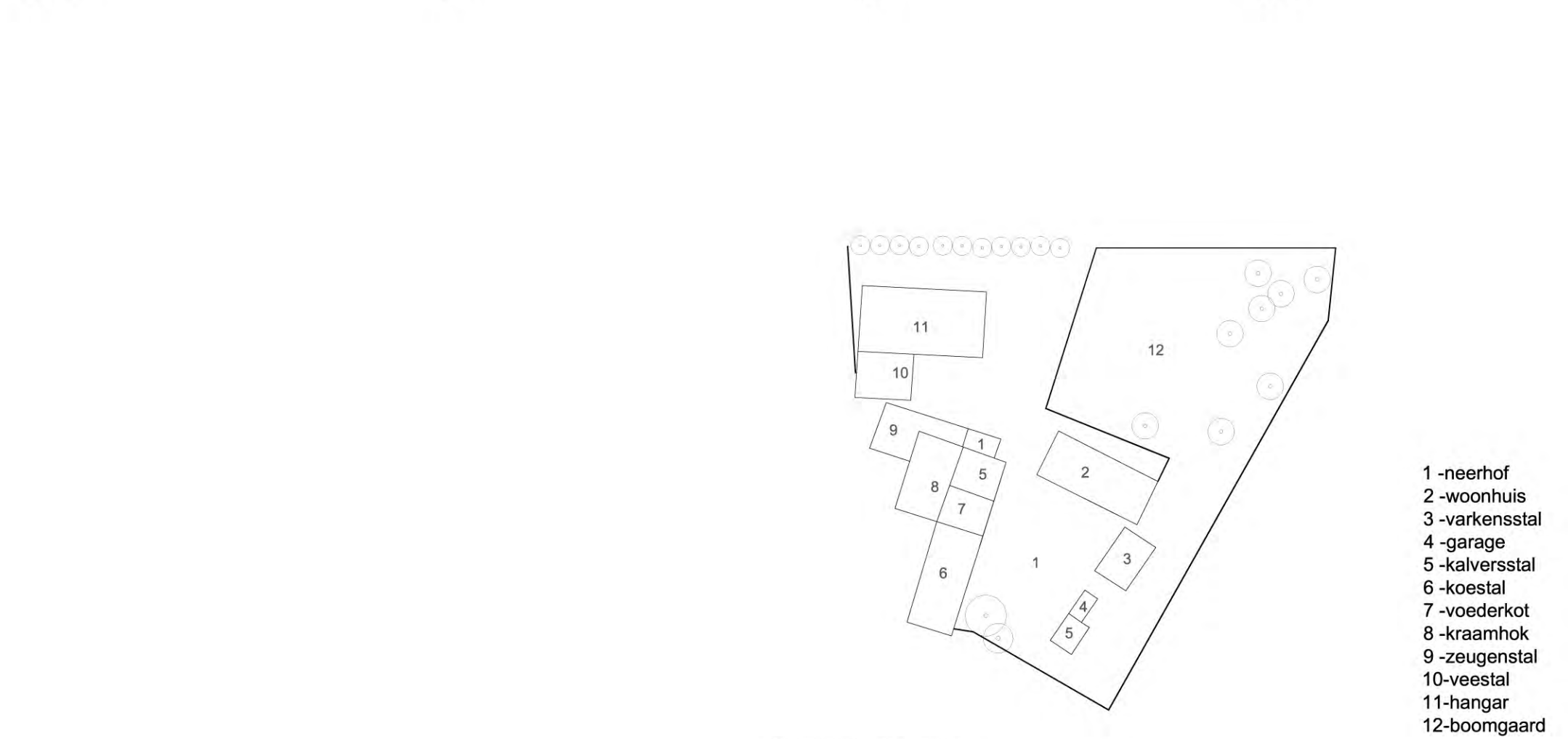
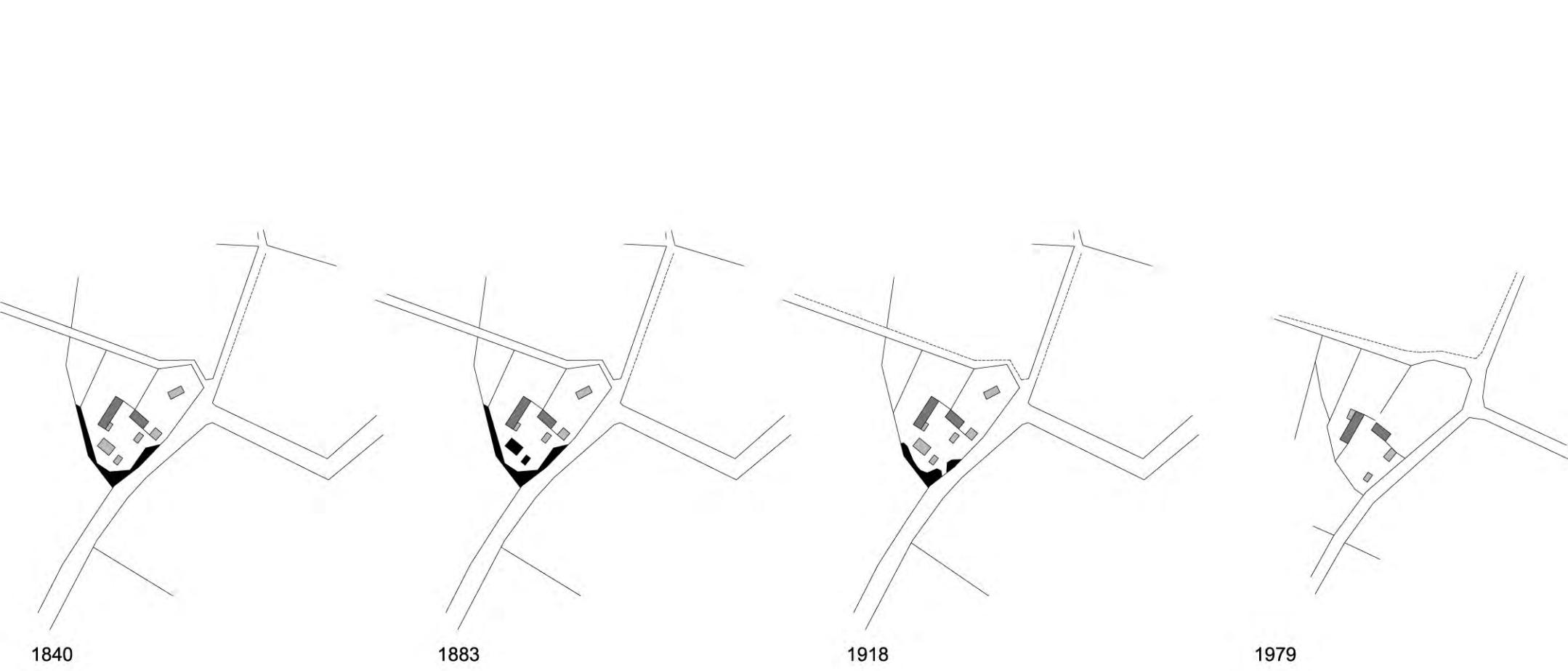
doorbuiging

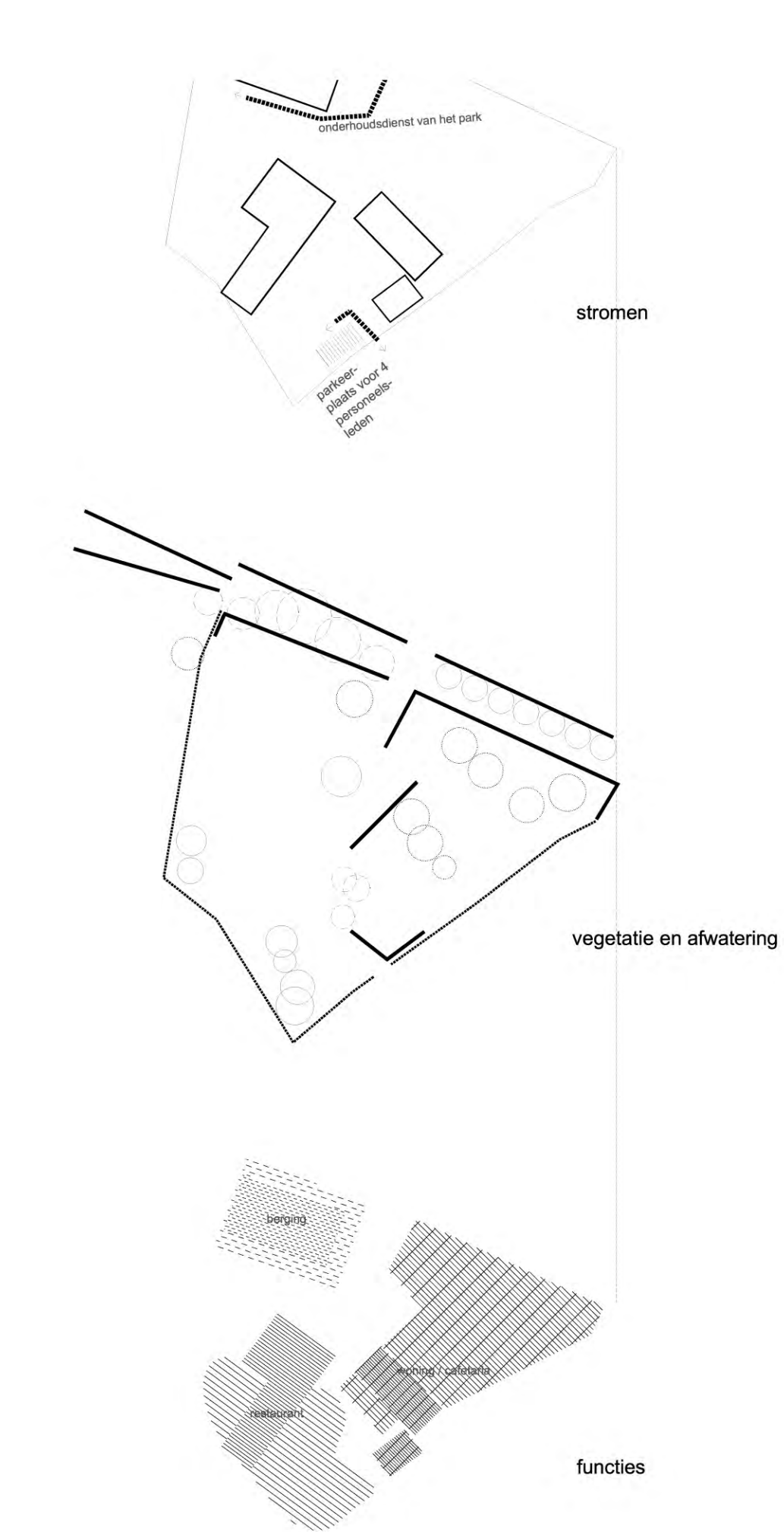
geometrie - zoom

momenten

bestaande toestand
Landelijk leven & hoevegids deel 3: Kortrijk
Egied Van Hoonacker, Carl Decaluwé

Hoewel de koffietafel een essentieel deel uitmaakt van de begrafenisplechtigheid, is deze gekenmerkt door een zeer bijzondere atmosfeer; men haalt herinneringen boven over de overledenen, men ontspant zich na de vorige zware dagen, en misschien vormt het ritueel wel een startpunt van het leven zonder de overledene aan onze zijde waarin we verder moeten met de leegte die is overgebleven,... men laat zich even gaan, praat, licht,...

De atmosfeer van de koffietafel conflicteert soms met andere delen van de ceremonie.

Dit is waarom de koffietafel beter buiten het crematorium wordt ingericht, net zoals dat het geval is in Lochristi en zoals men van plan is in Brugge.

Men moet het belang van een korte wandeling, een luchtje scheppen nadien, niet onderschatten als transitie tussen het crematorium en de cafeteria.

Hoewel het in het begin provisioneel gebruik kan gemaakt worden van de cafeteria van het sportcomplex kunnen we een zeer suggestieve oplossing vinden in het overbrengen van de cafeteria in de oude hoeve ten oosten van het crematorium. Dit eigendom ligt nog in het BPA 33/4 'Kerkhof-Hoog Kortrijk'.

Reeds sinds 1365 wordt melding gemaakt van de aanwezigheid van een hoeve in de Bad Godesberlaan 32. Ondanks haar vervallen uitzicht is het bouwwerk opgenomen in de lijst van bouwkundig erfgoed. Hoewel bewoond is het hele complex vandaag de dag zeer slecht onderhouden. Een initiatief tot herbestemming van de functies in de verschillende gebouwen waarbij de kwaliteiten van de hoeve in acht worden genomen en waarbij de nood aan ondersteunende functies van het crematorium en de begraafplaats hand in hand kunnen gaan met een 'cultureel' toerisme, zou een optimale kans bieden om het bouwsel in zijn oude 'glorie' terug te geven.

Het project zou op deze wijze kunnen worden ingepast in het provinciaal ontwikkelingsplan West-Vlaanderen ('versterking recreatieve ontsluiting van het landelijk gebied, onthaal en begeleiding van bezoekers en verhoogde belevingswaarde van het gebied') en als dusdanig aanspraak maken of eventuele subsidies.

